

Een vergeten ramp

8

In Soedan voltrekt zich 'de grootste humanitaire crisis ter wereld' en iedereen kijkt weg, zegt natuurkundeprof Siddig Tawer Kafi. 'Alles gaat eraan'

5
Zo win je een quiz Wiskundigen geven 99 versies van één oplossing

Vraag maar raak Wetenschappers werden zaterdag belaagd door nieuwsgierige kinderen tijdens de Klokhuis Vragendag. En daarbij konden ze lang niet altijd terugvallen op hun eigen vakgebied. 'Eén meisje vroeg: "Waarom doet pesten pijn?" Dat was pittig'

10
Ig Nobel in de Nobel 'Amerika is te gevaarlijk, iedereen is doodsbang'

6

Rechten wil niet dat PhD's te veel college geven

Om zich beter op hun onderzoek te richten mogen promovendi bij Rechten voortaan maar twintig procent van hun tijd aan onderwijs besteden en krijgen ze in ieder geval één onderwijsvrij jaar. 'Hoogleraren moeten weten dat het een harde regel is, anders gaat het niet gebeuren.'

DOOR VINCENT BONGERS

In de memo 'Onderwijsinzet (en andere taken)' stelt het rechtenbestuur voor dat promovendi die in dienst zijn bij de faculteit maximaal twintig procent van hun tijd besteden aan onderwijs en eventuele andere taken die niet vallen onder onderzoek, waar ze zich tachtig procent van de tijd op moeten richten.

'In beginsel wordt uitgegaan van het geven van maximaal tien procent onderwijs, gemiddeld over drie jaar', staat in het stuk. 'Er is ook een jaar dat de promovendus geen onderwijs geeft. Daarnaast besteedt de phd'er gemiddeld over vier jaar maximaal 10 procent van de tijd aan taken die niet met het promotieonderzoek en het geven van onderwijs te maken hebben. Het gaat dan bijvoorbeeld om het organiseren van 'onderzoeksbijeenkomsten of conferenties, de ondersteuning van academische netwerken, of het bijdragen aan het runnen van tijdschriften', aldus de memo.

'Er is al lange tijd discussie over hoeveel onderwijs promovendi geven', zei Katrien Klep, de directeur van de graduate school, tijdens de faculteits-raadsvergadering. 'En ze doen ook nog allerlei andere zaken naast onderzoek en onderwijs en dat kwam nog nergens expliciet aan de orde. Het doel van dit stuk is om daar een einde aan te maken.' In het plan staat dat het in principe mogelijk is om 'de onderwijsinzet te verruimen naar maximaal twintig procent', maar de promovendus kan dan geen andere "niet-promotie gerelateerde" taken verrichten. Het is dan ook onwenselijk om deze afspraak te maken voor de volledige duur van het promotietraject.'

Tijdens het onderwijsvrije jaar kan promovendi wél gevraagd worden om tien procent taken uit te voeren die geen betrekking hebben op onderzoek en onderwijs.

Het is heel belangrijk dat phd'ers één jaar onderwijsvrij zijn, benadrukte Klep. 'Daar hebben ze ook gewoon recht op. Daarover moeten ook met de afdelingsvoorzitter afspraken worden gemaakt. Het is heel nadrukkelijk niet de bedoeling dat ze dat jaar gaan "inverdienen" door in andere periodes meer onderwijs te geven.'

'Het is voor phd'ers heel belangrijk dat er meer duidelijkheid komt', reageerde Lotte Baas van personeelspartij pp. 'Dat het onderwijsvrije jaar een harde regel wordt, is erg fijn. Niet elke afdeling biedt dat nu aan. Er zijn kleine afdelingen die zeggen dat ze daar geen ruimte voor hebben in hun werkverdeling. Of de promovendi geven dan geen regulier onderwijs maar begeleiden wel scripties, of ze geven het LLP-eerstejaarsbegeleidingsvak.' 'Je zit wel met een handhavingprobleem', vond personeelsraadslid Gelijn Molier (Onafhankelijken). 'Hoe ga je dit allemaal controleren? Het moet de hoogleraren echt duidelijk zijn dat bijvoorbeeld het onderwijsvrije jaar een harde regel is, anders gaat het niet gebeuren.' Promovendi moeten zelf ook heel goed op de hoogte zijn. 'Anders worden ze toch onzeker in een gesprek met hun promotor en geven ze te veel toe.'

'De memo is bedoeld als houvast voor het gesprek van de promovendus met de promotor en de afdeling', zei vice-decaan Jan Crijns. 'Als dat goede gesprekken niet is, werkt het ook niet. Maar we willen er echt vanaf dat het onderwijsloze jaar er niet komt omdat er bijvoorbeeld een gebrek aan personeel is. Deze regel moet er in slijten en dat kan als we dat met z'n allen doen.'

Geen WK op groot scherm, maar een Iraanse voetbalklucht

Vanaf donderdag kun je gratis naar de openluchtbioscoop op het Pieterskerkplein. Vooral de film *Offside* van de Iraanse regisseur Jafar Panahi is actueler dan ooit.

DOOR VALÉRIE KRAH
FOTO LIFF

'Laat me gaan!' schreeuwt een van de vijf meisjes die worden vastgehouden in een Iraans voetbalstadion. Op de achtergrond is het gejuich en feestgedruis van tienduizenden mensen te horen, of beter gezegd: tienduizenden mannen.

In Iran is het voor vrouwen verboden om naar het stadion te gaan. Maar waar een wil is, is een weg: voor de WK-kwalificatiewedstrijd tegen Bahrain (anno 2006) vermommen vrouwen zich met petjes, Iraanse vlaggen of zelfs een legeruniform in de hoop naar binnen te kunnen glippen. Soms lukt dat, maar dat geldt niet voor deze vijf meiden.

Dit is een scène uit de Iraanse film *Offside* die donderdag 11 juni tijdens de zomereditie van het LIFF (Leids Internationaal Film Festival) te zien is op het pittoreske Pieterskerkplein. Drie dagen lang wordt er vlak na zonsondergang, om half elf, een gratis film vertoond. Op vrijdag 12 juni speelt de mockumentary *The Watermelon Woman*, waarin filmmaker Cheryl Dunye op zoek gaat naar zwarte vrouwen in de vroege filmgeschiedenis. Op zaterdag 13 juni draait *The Fly*, een bizarre film geregisseerd door David Cronenberg waar een man in een gigantische vlieg verandert.

In de film van donderdag, *Offside*, geeft regisseur Jafar Panahi op humoristische wijze de ridicule regelgeving van het Iraanse regime weer. Hij is bekend van de film *It was just an accident* die afgelopen zomer op het filmfestival in Cannes een Gouden Palm heeft gewonnen.

Panahi's films zijn verboden in Iran. De regisseur dreigt momenteel vanwege zijn meest recente film *It was just an accident* opnieuw de gevangenis in te gaan. Met de huidige oorlog tussen de VS en Iran en het verbod op Iraanse fans om het WK bij te wonen, is *Offside* actueler dan ooit en zeker het kijken waard.

Hij kwam op het idee voor de film nadat zijn vrouw en dochter geweigerd werden bij een voetbalstadion. Hij stelt de genderongelijkheid in Iran aan de kaak en meet de tegenstrijdigheden van de zedenwetgeving groot uit, waarin zowel de uitvoerders als slachtoffers gevangen zitten.

Hoe idioot Iraanse regelgeving kan zijn, laat Panahi duidelijk zien in *Offside*. Want als een van de vijf gevangenen meiden moet plassen, begeleidt een soldaat haar naar het (uiteraard) mannetoilet in het stadion. Maar omdat niemand mag zien dat ze vrouw is, dwingt hij haar een poster van een voetballer voor het gezicht te houden.

'Zo kan ik niks zien', jammert ze, waarop de soldaat twee gaten in de poster prikt. Eenmaal op het toilet moet ze ook nog haar ogen sluiten zodat ze niet de 'onzedelijke' teksten kan lezen die op de muren staan gekalkt.

Omdat vrouwen en mannen niet een toilet mogen delen probeert de soldaat alle mannen weg te sturen, met weinig succes. Als dat onttaardt in een knokpartij ziet het meisje haar kans schoon, ontsnapt en mengt zich tussen de toeschouwers. Net als zoveel soldaten, vervult ook de jongen in *Offside* gewoon zijn dienstplicht en wordt hij geacht regels van het regime te verdedigen die hij zelf ook niet onderschrijft. Uit angst voor een verlenging van zijn dienstplicht staat hij voor een dilemma: het meisje laten gaan of haar zoeken tussen de tienduizenden mannen.

Publiek op het Pieterskerkplein bij een eerdere editie van de openluchtbioscoop

Deze column is korter dan normaal. Dat leek me wel zo efficiënt

Sinds kort heb ik de beschikking over een Exceltool om salarislasten te berekenen. Dat heeft me tot een nieuwe hobby geleid: uitrekenen wat verschillende activiteiten de universiteit eigenlijk kosten.

Nou klaag ik regelmatig over bestuurders die vooral in spreadsheets denken. En daar ben ik zeker niet de enige in. Het vertrek van decaan Paula Fikkert bij de Letterenfaculteit van de Radboud Universiteit was mede een reactie op de consultant-mentaliteit van het college van bestuur. In haar eigen woorden: 'Zij stellen KPI's (key performance indicators, red.) op die vooral gericht zijn op de doelmatige inzet van personeel en financiën, en efficiënt opleiden van studenten. De kracht van een universiteit zit voor mij in de creativiteit en wetenschappelijke nieuwsgierigheid van de mensen die de academie vormen.'

Ik geloof niet dat het bij ons zo erg is als in Nijmegen. Toch heb ik het afgelopen jaar meerdere Leidse bestuurders horen zeggen dat zij zich verantwoordelijk voelen voor de financiën en het personeelsbestand, en niet voor zaken als een onderwijsvisie of de werksfeer.

Maar inmiddels heeft de rekentool mijn innerlijke consultant ontketend. Zo dreigde er de afgelopen maanden een fusie van een aantal landelijke onderwijsinstellingen. Dit in mijn ogen ondoordachte plan was door bestuurders ontworpen en moest uitgevoerd worden door een taskforce waaraan een afvaardiging vanuit de instellingen mocht deelnemen.

Bij de betrokken academische gemeenschap gingen direct de alarmbellen af. Er werd actie ondernomen: spoedoverleggen, extra ingelaste vergaderingen en schriftelijke protestreacties. Inmiddels is het onzalige plan van tafel en mocht een delegatie van de instellingen met de bestuurders praten over alternatieve vormen van samenwerking.

Met behulp van mijn spreadsheet en wat geïnformeerd giswerk heb ik

'Niet de verspilde uren zijn het probleem, maar het gebrek aan democratie'

berekend dat de uren die in het ombuigen van dit plan zijn gaan zitten, waarschijnlijk zo'n 25.000 euro aan fte bedragen. En dan tel ik de uren van de bestuurders nog niet eens mee. Als consultant zou ik aanraden om 25.000 euro te besparen door gewoon eens te beginnen met een open gesprek met de betrokken medewerkers, in plaats van ze dat gesprek te laten afdwingen. In de praktijk worden al die uren natuurlijk nergens geregistreerd. Ze gaan ten koste van ander werk, of van de balans tussen

werk en privé, maar komen niet in de universitaire spreadsheets terecht. Als ik niet als consultant maar als lid van de academische gemeenschap spreek, ligt de kern van het probleem niet in de verspilde uren, maar het achterliggende gebrek aan democratie. Er is voor dit plan geen medezeggenschap geraadpleegd. Er is geen gesprek begonnen met de academische gemeenschap waar het om draait. En de studenten, die hier uiteindelijk door geraakt zouden worden, zijn überhaupt niet in het proces betrokken.

WoinActie noemt dit democratisch tekort 'beslissingen over betrokkenen zonder die betrokkenen door ongezogen bestuurders deels met grote afstand tot de werkvloer'. Wanneer mensen halsoverkop tot spoedoverleggen moeten overgaan, in plaats van op voorhand te worden geconsulteerd, zorgt dat niet alleen voor werkdruk maar ook voor frustratie en een gevoel van gebrek aan autonomie.

Nou ben ik zeker niet altijd tegen efficiëntie en bezuinigingen. Recent heb ik zelf een aantal taken én een halve dag salaris ingeleverd om de doelmatigheid van personeelsinzet bij een van bovengenoemde landelijke instellingen alsmede mijn eigen levensvreugde te verhogen. Deze column is dan ook ietsje korter dan normaal – dat leek me wel zo efficiënt. Bovendien is dit eigenlijk een uit de hand gelopen out-of-officebericht. Voortaan houd ik zo'n vier uur per week afstand tot de werkvloer. Ik ben dan beschikbaar als consultant, maar alleen tegen een astronomisch uurtarief. Ik heb namelijk ook nog wel leukere hobby's dan de werkelijke kosten van democratische processen uitrekenen.

Lieke Smits is postdoctoraal onderzoeker bij het Leiden University Centre for the Arts in Society

Minder uitval en meer instroom: faculteit Rechten krabbelt weer op

Rechten heeft het aantal studiepunten dat studenten jaarlijks halen weten op te krikken. De faculteit kruipt daardoor uit een financieel dal. 'Het is ruimer dan we de afgelopen tijd gewend waren.'

DOOR VINCENT BONGERS

Begin 2024 werd duidelijk dat de faculteit Rechten flinke tekorten had. De voornaamste oorzaak: doordat veel meer studenten vroegtijdig uitvielen dan verwacht werden er fors minder studiepunten behaald en de faculteit krijgt geld voor die punten. Gevolg: flinke bezuinigingen.

Tijdens de faculteitsraadsvergadering bleek onlangs dat de begroting voor 2027 er rooskleuriger uitziet dan eerdere financiële inschattingen. 'Het is een iets ruimer kader dan we de afgelopen tijd gewend waren,' zei Gert-Jan Boshuizen, directeur bedrijfsvoering. 'Ondanks de bezuinigingen die zijn doorgevoerd door het college van bestuur.' Die kwamen namelijk nog bovenop de facultaire bezuinigingen.

De financiën zijn gezonder doordat er meer studiepunten worden binnengehaald door studenten. 'In collegejaar 2024/25 zijn 230.404 studiepunten behaald door wettelijk collegegeld betalende studenten', staat er in de hoofdlijnen van de begroting voor 2027-2031. 'Een stijging van dertienduizend studiepunten ten opzichte van een collegejaar eerder. De universitaire bijdrage neemt daardoor met 1,3 miljoen euro toe.'

Meer studenten kozen voor de Leidse rechtenopleiding. De faculteit ging van 5508 studenten in 2023/24 naar 5630 het collegejaar daarop. Ook het gemiddeld per student behaalde aantal studiepunten steeg van 39,5 naar 40,9. Ook werden er meer diploma's uitgegeven. In collegejaar 2024/25 ontvingen 823 bachelorstudenten hun diploma, een collegejaar eerder stond de teller al stil op 796. Voor de master zijn de cijfers 887 in 2024/25 en 679 het jaar daarvoor. Door die toename aan diploma's komt er meer geld binnen: ongeveer zeven ton.

'De groei van het aantal studenten en studiepunten blijft waarschijnlijk aanhouden na 2027', stelde Boshuizen. Dat komt deels door de stevige herziening van de rechtenbachelor die nu plaatsvindt, waardoor er minder vroegtijdige uitval van studenten wordt verwacht. Daarnaast zijn er nieuwe opleidingen begonnen die volgens de begroting 'gezonde instroom' laten zien.

Mede door deze nieuwe studies hoopt de faculteit geen of minder last te hebben van de verwachte daling van het totaal aan Nederlandse studenten en internationals de komende jaren.

Er zijn nog wel kanttekeningen, blijkt uit het stuk: 'De afname van de rijksbijdrage door de maatregelen van het vorige kabinet en ook de stijgende huisvestingslasten van de universiteit zijn voor het college aanleiding om de vorig jaar ingezette bezuinigingen door te zetten'.

Ook is er nog een andere bezuiniging die voor problemen kan zorgen. Vanwege onduidelijkheid over Haagse bezuinigingen staat er nu vanaf 2027 nog een extra korting van één procent op stapel. Het faculteitsbestuur 'hoopt en verwacht' dat de door de nieuwe minister van Onderwijs beloofde reparatie van bezuinigingen die betrekking hebben op internationals doorgaat. Dan komt er meer geld uit Den Haag dan verwacht en zal 'het college vervolgens besluiten de korting van één procent ongedaan te maken'.

Arthur (5) wil weten: 'Waarom moet ik naar school?'

Marijn Raat

Michiel van der Meer en Julia Wąsala

Zaterdag konden *Klokhuis*-kijkers al hun prangende vragen stellen aan echte wetenschappers. *Mare* schoof aan bij de Leidse onderzoekers die voor sommige antwoorden niet genoeg hadden aan hun eigen expertise. 'Eén meisje vroeg: "Waarom doet pesten pijn?" Dat was wel pittig.'

DOOR LISANNE VAN VEENEN
FOTO'S LISA BOSCHUIZEN

Wat is de algemene relativiteitstheorie?

De nieuwsgierige Leandra (12) en Janne (12) maken drif-Raat zich op de quantummechanica, dus voor de relativiteitstheorie had hij hulp nodig van collega's. 'Ik heb een universitair docent om advies gevraagd.'

Met haar notitieboekje in de hand probeert Leandra de relativiteitstheorie samen te vatten. 'Als je in een trein zit... nee, een raket, dat is realistischer. Dan blijf je jonger dan mensen op aarde omdat je heel snel gaat.' Janne zegt later wel natuurkunde te willen studeren. 'Dat lijkt me echt heel gaaf.'

Bij het evenement zijn alle presentatoren van het televisieprogramma aanwezig. Die verzorgen een feestelijke aftrap en hosten de rest van de dag wetenschappelijke shows. Er zijn ook *meet and greets*, maar daarvoor moeten jonge fans wel geduld hebben. Na hun vragensessie sluiten Leandra en Janne zonder morren aan in de ellengange rij. Lang wachten is helemaal niet erg, zegt Janne: 'Ik kijk héél veel Klokhuis.'

Een paar minuten voordat het museum opent, kind met een brandende vraag aanlopen. Omdat de onderwerpen al bekend zijn, hebben de onderzoekers tijd gehad om hun antwoorden uit te denken. In het dagelijks leven focust Raat zich op de quantummechanica, dus voor de relativiteitstheorie had hij hulp nodig van collega's. 'Ik heb een universitair docent om advies gevraagd.'

Met haar notitieboekje in de hand probeert Leandra de relativiteitstheorie samen te vatten. 'Als je in een trein zit... nee, een raket, dat is realistischer. Dan blijf je jonger dan mensen op aarde omdat je heel snel gaat.' Janne zegt later wel natuurkunde te willen studeren. 'Dat lijkt me echt heel gaaf.'

Bij het evenement zijn alle presentatoren van het televisieprogramma aanwezig. Die verzorgen een feestelijke aftrap en hosten de rest van de dag wetenschappelijke shows. Er zijn ook *meet and greets*, maar daarvoor moeten jonge fans wel geduld hebben. Na hun vragensessie sluiten Leandra en Janne zonder morren aan in de ellengange rij. Lang wachten is helemaal niet erg, zegt Janne: 'Ik kijk héél veel Klokhuis.'

'Volgens mij worden alle niet-exacte vragen naar mij doorgesluisd'

bij elkaar liggen vergelijkbare talen ontwikkelen, terwijl talen op verre continenten heel anders kunnen zijn.

In de pauzeruimte staan opgewekte wetenschappers en Klokhuis-crew samen broodjes en rauwkost te eten. 'Ik krijg hier kneiterveel energie van', zegt Van der Meer. 'Ik vind het zó leuk om te zien dat het klikt bij een kind. Dan ben ik blij dat ik wetenschapper ben.' Volgens Wąsala helpt een dag als deze ook haar onderzoek verder. 'Je moet hier goed je ideeën verwoorden, wat helpt bij het schrijven van papers.'

Scheikundige Marouscha Puister komt stuiterend binnen na de 'Vraag Maar Raak Show', waar ze binnen dertig minuten zoveel mogelijk vragen uit het publiek moest beantwoorden. 'Ik heb niet eens geleet op hoe het publiek reageerde, zo gefocust was ik.'

Ze heeft onder meer uitgelegd hoe lava ontstaat, zegt ze, bijtend in een broodje mozzarella. 'Ik had het alleen over hitte. Eigenlijk speelt hoo-druk ook mee, maar dat heb ik weggelaten.' Haar uitleg hoeft niet honderd procent volledig te zijn, vindt ze. 'Je moet ze laten denken: wauw, dit is zo gaaf! En ze het gevoel geven dat ze ook wetenschapper kunnen worden.'

Puisters werk heeft overigens niets te maken met lava: ze bestudeert radioactieve materialen voor kankerbehandelingen. Vrijwel alle wetenschappers krijgen vragen die buiten hun specialisatie liggen. 'Normaal zit ik de hele dag naar quantumvergelijkingen te staren', zegt Raat. 'Dit is een fijne afwisseling.'

Kim Stroet, universitair docent in de pedagogiek, kreeg vooraf een waslijst met onderwerpen waar ze weinig vanaf wist. 'Volgens mij worden veel niet-exacte vragen naar mij doorgesluisd. De meeste vragen gaan over natuurkunde en scheikunde. Ik denk dat kinderen wetenschap daarmee associëren. Ik heb me voorbereid door allerlei papers te lezen.'

Ze praat vandaag niet alleen over files, maar ook over gewichtige onderwerpen zoals oorlog en ongelijkheid. Behalve vragen als 'waarom kunnen arme landen niet gewoon meer geld printen?' kan het soms ook schrijnend worden. Bijvoorbeeld als een meisje aanschuift met de vraag: 'Waarom doet pesten pijn?'

'Ik vond dit wel pittig', vertelt Stroet achteraf. 'Je hebt maar een kwartier de tijd, daarin kan ik het niet voor haar oplossen.' Ze heeft het meisje op het hart gedrukt hoe belangrijk het is om over haar gevoelens te blijven praten. 'Daar kon haar moeder zich ook vinden.'

's Middags komt er eindelijk een vraag over haar eigen expertise: motivatie van leerlingen in het onderwijs. Arthur (5), een verlegen jochie dat bij zijn moeder op schoot zit, wil weten: 'Waarom moeten kinderen naar school?' Hij vindt het maar 'stom en saai', en wil liever aan het werk bij papa in de scheepsbouw. Stroet vertelt over gelijke kansen voor alle kinderen, en dat je voor de scheepsbouw ook de basiskennis nodig hebt die je op school leert. Arthur antwoordt: 'Maar dan moet school wel leuker worden.'

Sorry, maar dit is er in Soedan aan de hand

De Soedanese hoogleraar natuurkunde en activist Siddig Tawer Kafi bezocht de Leidse bètafaculteit waar hij werd opgeleid om aandacht te vragen voor de bloedige oorlog die zijn land verscheurt. 'Alles gaat eraan: winkels, scholen, ziekenhuizen en universiteiten.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO'S UNHCR

Het duurt heel even voordat de hersenen van de medewerkers en studenten in een lokaal in het Gorlaeusgebouw registreren wat hun ogen zien. Een golf van verbijstering trekt door het zaaltje. 'Oooh', klinkt het geschrokken. Op een foto die de Soedanese hoogleraar natuurkunde en activist Siddig Tawer Kafi (67) op het scherm toont, houdt een militair in één hand een mes en in de andere... een afgesneden hoofd. Het gezicht van de onthoofde man is onscherp gemaakt, maar toch komt het beeld van de Soedanese burgeroorlog keihard binnen. 'Ik weet het', reageert Tawer Kafi. 'Het is vreselijk.' Hoogleraar experimentele natuurkunde Tjerk Oosterkamp, die de bijeenkomst in het Gorlaeus heeft georganiseerd, klikt de foto weg. 'Ik zie dat het mensen van streek maakt.'

'Het spijt me dat ik het toon', verzucht Tawer Kafi. 'Ik twijfelde erover om het beeld in mijn presentatie te stoppen. Maar dit is wat er in mijn land aan de hand is.' Het Leidse Instituut voor Natuurkunde (LION) heeft een band met Soedanese fysici. De connectie werd gelegd door de in 2011 overleden natuurkundige Mart Durieux, die een uitwisseling begon van Leidse en Soedanese studenten (zie kader).

Tawer Kafi was een van hen. Van 1998-2003 deed hij onderzoek in Leiden en promoveerde later in Soedan. Hij is nu verbonden aan de Al Neelain universiteit in de hoofdstad Khartoum.

Het doel van deze bijeenkomst is bewustwording over de oorlog, legt Oosterkamp uit. 'Ik weet niet hoe je een TikTok-filmpje maakt dat viraal gaat. Het enige wat ik kan doen is mensen uitnodigen die kunnen vertellen wat er speelt. Tegen mijn vrouw heb ik gezegd dat ik al blij zou zijn als er vijf mensen zouden komen opdagen.'

Er zitten er meer dan twintig. De aanwezigen willen vooral weten wat er nou precies aan de hand is in Soedan. 'Tot mijn schaamte weet ik er heel weinig van', zegt een van hen.

Het begon in 2018 met een succesvolle volksopstand tegen dictator Omar al-Bashir, legt Tawer Kafi uit. 'Er kwam een overgangsregering en er werd een raad voor transitie van soevereiniteit opgezet, waarvan ik lid ben. In de raad zaten burgers en militairen, en het was onze taak om het land naar een democratie te leiden.' Zover kwam het niet. Twee van de militairen in de raad, Mohamed Hamdan Dagalo Musa - beter bekend als Hemedti - en legerleider Abdel Fattah al-Burhan, maakten in 2021 met een coup een einde aan het democratiseringsproces. 'Er kwam verzet van de bevolking maar de militairen drukten die opstand met veel geweld de kop in.'

Tussen de tijdelijke bondgenoten Al-Bahan en Hemedti ontstond vervolgens ook een conflict. 'Beide leiders zeggen op te komen voor de democratie en de waardigheid van het Soedanese volk. Uiteraard is daar geen sprake van.'

Hemedti en zijn paramilitaire organisatie Rapid Support Forces (RSF) ging de strijd aan met de Sudanese Armed Forces (SAF) van Al-Burhan en het land belandde in een bloedige burgeroorlog.

Al klopt die term eigenlijk niet, stelt Tawer Kafi. 'Het is geen "traditionele" strijd waar twee legers tegenover elkaar staan, maar een oorlog tegen de bevolking. De RSF en de SAF vermoorden onschuldige burgers en verwoesten infrastructuur. Alles gaat eraan: winkels, scholen, ziekenhuizen en universiteiten.'

Beide partijen schenden massaal de mensenrechten en

'Dit is de grootste humanitaire crisis in de wereld'

maken zich schuldig aan moordpartijen en verkrachtingen. 'Burgers worden door de RSF ervan verdacht de SAF te steunen, en de SAF verdenkt diezelfde burgers dan weer de RSF te steunen. Het kan ook van dag tot dag veranderen. De gevolgen zijn tragisch.'

Niet alleen zijn er al veel doden gevallen, naar schatting 150.000, maar er is ook een gigantische vluchtelingenstroom op gang gekomen. Volgens vluchtelingenorganisatie UNHCR zijn er 11,9 miljoen mensen op de vlucht en is een op drie Soedanezen ontheemd. 'Het wordt door de VN omschreven als de grootste humanitaire crisis in de wereld.'

Ook Tawer Kafi is gevlucht. 'In Soedan ben ik niet veilig, want ik vraag aandacht voor de oorlog, dat maakt je heel kwetsbaar. Daarom woon ik nu in Egypte, niet alleen vanwege de geweldsdreiging maar ook omdat ik mijn zoons goed onderwijs wil laten volgen.'

Hij laat beelden zien van zwaar beschadigde gebouwen van zijn universiteit in Khartoum. Er zitten kogelgaten in de muren, en vrijwel al het instrumentarium is kapot. 'Het gaat veel tijd en geld kosten om dat te herbouwen', zegt Oosterkamp. Tawer Kafi: 'We moeten weer vanaf

beginnen.' Studenten halen ondanks alle ellende nog steeds diploma's. 'We zijn nooit opgehouden met online colleges en afstuderen.'

Ook andere landen spelen een belangrijke rol in de strijd. De SAF krijgt militaire hulp van Egypte. De Verenigde Arabische Emiraten steunen de RSF. Soedan heeft veel goudmijnen. De Emiraten onttrekken enorme hoeveelheden goud uit Soedan. 'Beide Soedanese kampen hebben hun eigen businessmodel', aldus Oosterkamp. 'Hoe groter de chaos is, des te eenvoudiger is het om te verdienen.'

In de hoop de internationale gemeenschap wakker te schudden nam Tawer Kafi onlangs deel aan de derde Internationale Soedan Vredesconferentie in Berlijn. 'Nederland en de EU moeten druk uitoefenen op de strijdende partijen en hun bondgenoten om tot vrede te komen. Maar eerst moet iedereen weten wat er eigenlijk aan de hand is.'

Oosterkamp: 'Als mensen met een toestel van Emirates naar Dubai vliegen voor een leuke vakantie, moeten ze zich realiseren dat dat dezelfde figuren zijn die de genocide in Darfur (het westelijk deel van Soedan, red.) steunen. Als die connectie eenmaal gemaakt is, voert dat de druk al wat op.'

Ook de universiteit kan helpen, vervolgt hij. 'We zijn bezig met plannen om onze kennis te delen met gevluchte Soedanese studenten, zodat zij de kans krijgen om hun opleiding te vervolgen. Als er een internetverbinding is op de plekken waar ze zijn, kunnen we ze linken aan Leidse studenten die een vergelijkbare opleiding volgen.'

'Het is fijn om even terug in Leiden te zijn', besluit Tawer Kafi. 'Het is alleen jammer dat ik hier ben om een treurig verhaal te vertellen. Laten we de volgende keer samenkomen in een Soedan... zonder oorlog.'

De beste laser van Soedan kwam uit Leiden (maar is nu verwoest)

'Ik kwam in 1998 naar Leiden om onderzoek te doen', vertelt Siddig Tawer Kafi. 'Ik heb veel te danken aan natuurkundige Mart Durieux. Want hij heeft mij en anderen op de juiste koers gezet.'

Durieux overleed in 2011 op 85-jarige leeftijd toen hij van de bushalte naar het bètacomplex liep, vertelt Tjerk Oosterkamp. 'Hij stierf in het zadel en is ons grote voorbeeld.'

'Mart werd in 1976 uitgenodigd door een Soedanese PhD-student', zegt Tawer Kafi. 'Hij reisde het land door. Er waren nog geen bus- en dus hij zat met andere reizigers in een vrachtwagen. Hij mocht niet betalen en kreeg de beste plek, want in Soedan is elke vreemde deling een gast. Hij besloot het land dat hem zo gastvrij behandelde iets terug te geven en zette een programma op. Leidse studenten en technici gingen onderwijs geven en labmateriaal installeren. Soedanese studenten en onderzoekers kwamen naar Leiden. Mart hield ervan anderen te helpen en de Soedanese manier van leven vond hij prettig.'

Oosterkamp: 'Niet te veel regels. Geen planning op papier zetten.' Tawer Kafi: 'Hij zag de studenten als zijn kinderen en betrok ook andere Nederlandse universiteiten bij het project. In Soedan ging hij naar alle universiteiten en bracht altijd apparatuur mee, zelfs een complete laserinstallatie. Die werd in componenten naar Soedan vervoerd en door een Leidse student binnen een maand opgebouwd. Die instrueerde dan zijn Soedanese medestudenten en zo ontstond het beste optisch lab in het land. Alles is helaas nu vernield. Sinds de dood van Mart is het programma opgehouden.'

Alle hulp aan Soedan is welkom. 'Van online-onderwijs tot digitale virtuele labs. Zelfs zaken die onbelangrijk lijken in Leiden, kunnen van grote waarde zijn voor een Soedanese student.'

Hé, moet je eens kijken!

Ig Nobelprijswinnaars vertellen over hun bizarre onderzoek naar seks in een MRI-scanner en necrofilie onder homoseksuele eenden. 'Als een dier zich misdraagt op deze planeet, weet ik ervan.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

Zelfs voor de grappigste Nobelprijs is Amerika nu te gevaarlijk

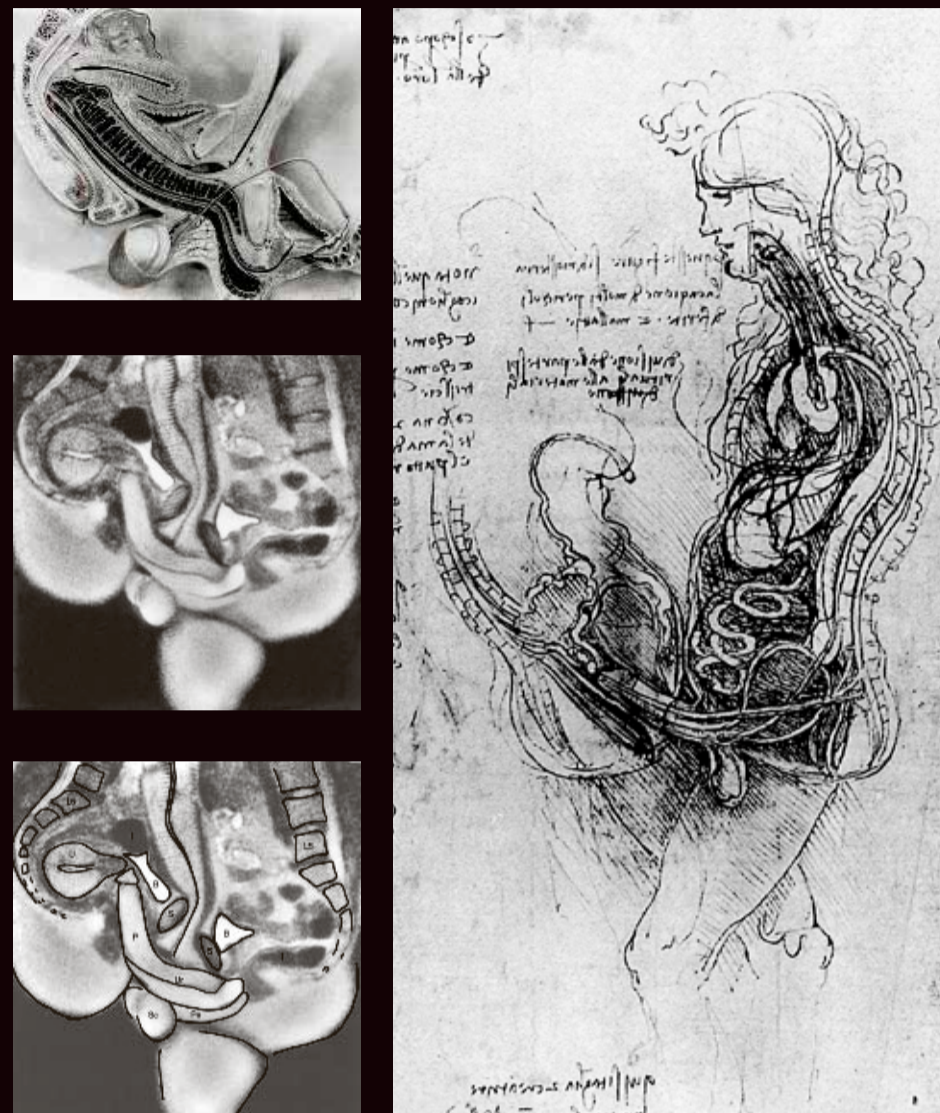
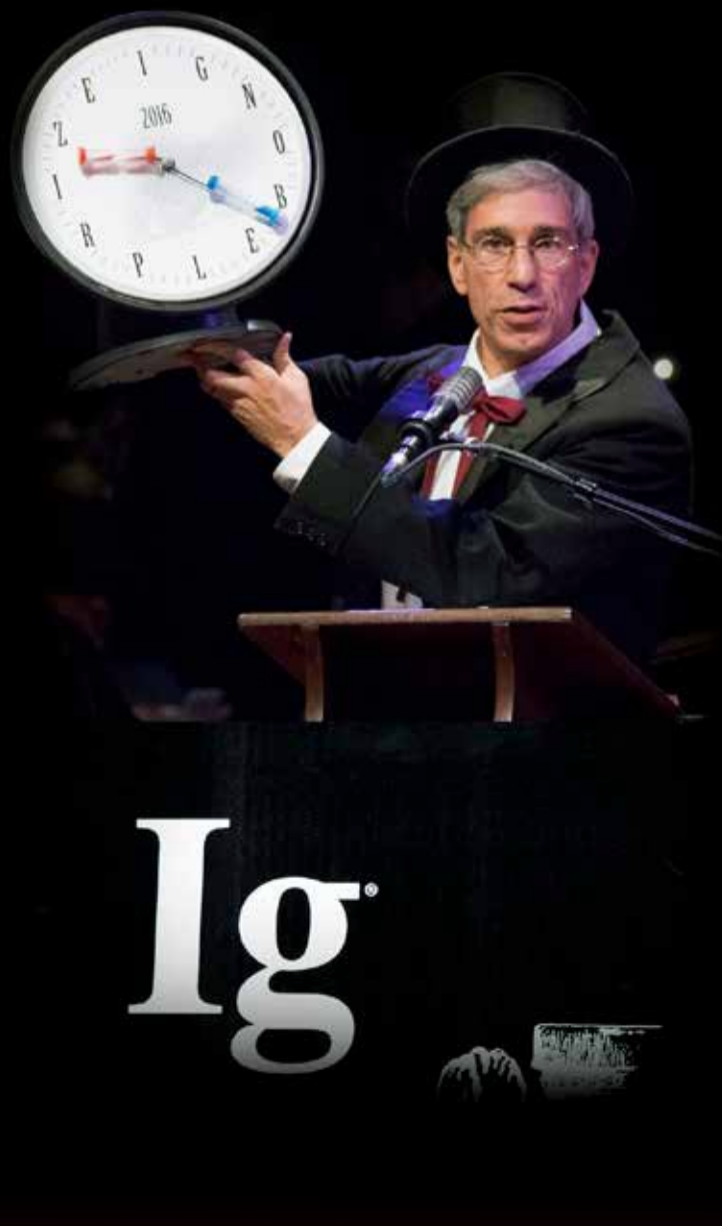
De Amerikaanse wiskundige Marc Abrahams, oprichter van de Ig Nobelprijs, komt naar de Nobel om over de awards te vertellen. 'We doen de ceremonie in Europa, want wetenschappers zijn doodsbang om naar de Verenigde Staten te komen.'

'Humor is een heel krachtige vorm van communicatie', vertelt de Amerikaanse wiskundige Marc Abrahams. 'Als mensen ergens om moeten lachen, betekent het dat je hun aandacht hebt. Ze zijn even geïnteresseerd, dus dit is je kans om hun aandacht te behouden. Het kan een middel zijn om mensen geïnteresseerd te krijgen in wetenschap.'

In 1990 werkte Abrahams een klein softwarebedrijf, maar koesterde hij al interesse voor opmerkelijke wetenschappelijke verhalen. Zo werd hij uiteindelijk redacteur bij een wetenschappelijk tijdschrift. Via zijn werk ontmoette hij onderzoekers en uitvinders met bijzondere ontdekkingen. 'Ik dacht: zoveel van deze mensen hebben geweldig grappige dingen gedaan, maar niemand zal ooit van hun bestaan afweten. Daar wilde ik iets aan doen.'

Samen met vrienden en collega's organiseerde hij daarom in 1991 de eerste Ig Nobelprijswedstrijd bij het Massachusetts Institute of Technology. Die kreeg direct wereldwijde aandacht. Inmiddels ontvangt de organisatie jaarlijks zo'n negenduizend aanmeldingen.

Dit jaar worden de awards voor het eerst buiten Amerika uitgereikt, op 3 september in Zürich. 'We beseffen heel goed dat mensen niet meer naar de VS durven te reizen, ze zijn doodsbang. Het is gevaarlijk, dus moesten we het naar Europa verplaatsen. Het is bitterzoet: sinds we de beslissing hebben genomen, gebeuren er allerlei goede dingen. Veel mensen ontmoeten elkaar en gaan nieuwe werkrelaties aan. Het is heel spannend. Het voelt alsof alles opnieuw is begonnen, op de best mogelijke manier, maar om de slechtst mogelijke reden.' De Ig Nobelprijzen zijn uniek. 'Het gaat ons niet over de beste of de slechtste. We belonen het meest verrassende en interessante onderzoek, waar je ook nog eens moet lachen. Er zijn soms dingen die ons dagelijks omringen, waar we eigenlijk nooit interesse in tonen. Maar dan komt iemand die zegt: moet je eens kijken. En dan ontdekken we dat er een hele wereld achter schuilgaat waar we veel meer van willen weten.'

Hoe zou seks eruitzien aan de binnenkant?

Ida Sabelis en haar man Jupp hielpen de wetenschap vooruit door seks te hebben in een MRI-scanner en wonnen daarmee de medische Ig Nobelprijs. 'We hebben thuis nog wel even geoeft.'

'A dirty mind is a joy forever', zegt Ida Sabelis, universitair hoofd-docent organisatiewetenschappen aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. Ze vertelt hoe de bevriende arts Pek van Andel aan haar en haar man Jupp in 1990 vraagt om seks te hebben onder een MRI-scanner. 'Jupp en ik waren eerder amateuracrobaten en Pek vond ons slank en soepel genoeg om in zo'n apparaat te kruipen.' Het idee ontstaat doordat in datzelfde jaar ook onderzoek wordt gedaan naar stembanden in een MRI-scanner. 'Het leek Pek leuk om ook uit te zoeken hoe seks eruitziet van de binnenkant. We kennen het beeld van Leonardo da Vinci waarin hij dat probeerde te tekenen, maar hij deed dat uit zijn hoofd, of op basis van het opensnijden van lijken. En lijken hebben nou eenmaal geen erectie. Daarnaast was de vrouw veel vager getekend dan de man.' Sabelis die zichzelf 'feminist van het eerste uur' noemt, vindt het daarnaast belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar vrouwelijke seksualiteit. 'Maar ik wist ook vanuit de vrouwenbeweging dat er ontzettend op de loep gegaan kon worden met dit soort onderzoek. Dus ik wilde zeggenschap over het proces en over wat er met de uitkomsten zou gebeuren.'

Na een goed gesprek met Jupp, stemt het stel in. 'We hebben nog wel even geoeft thuis.'

'In de ruimte hadden de wetenschappers een gordijntje opgehangen, zodat ze niet direct naar binnen konden kijken. Heel schattig.' Hoewel alle ogen dus wel op het beeldscherm waren gericht, vond Sabelis het niet lastig om intiem te zijn met haar man. 'Als je iemand heel goed kent, roep je die intimiteit makkelijk op.'

De enige vraag die overbleef: hoe heb je seks in een scanner?

'Eerst wilden we de missionarisstand doen, maar uiteindelijk zijn we naast elkaar gaan liggen. Eigenlijk is het prettig als de vrouw dan voor ligt en de man achter, maar uiteindelijk zijn we met de gezichten naar elkaar toe gaan liggen. Dat is ook het standje dat Da Vinci getekend heeft. "Houd die pose even vast", hoorde je dan door de microfoon. Want je moet minimaal dertig seconden stilzitten om een goede foto te kunnen maken, liever nog anderhalve minuut. Probeer maar eens een erectie zo lang vol te houden. "Toen de scan eindelijk was gelukt, was dat een heel plechtig moment. Het was nog nooit eerder gedaan, dus dit waren echt voetstappen in verse sneeuw. Na heel veel gegiechel hebben we die ochtend voor het eerst die plaat kunnen zien van onze binnenkantjes. Het liefst had ik 'm boven de bank gehangen.' Maar met slechts één scan mocht het onderzoek niet gepubliceerd worden. En het herhalen bleek lastiger dan gedacht. 'Het lukte niemand om een erectie een halve minuut vast te houden.' Pas toen Viagra eind jaren '90 op de markt kwam, kon het onderzoek afgerond worden. In 2000 ontving het team uiteindelijk de medische Ig Nobelprijs.'

Wat het onderzoek onder meer blootlegt, is dat de penis in erectie ook een aanzienlijk inwendig deel heeft. Sabelis: 'Dat is later in de kranten gekomen als "de boemerangvorm van de penis", hilarisch.' Wat vervolgens nauwelijks in het nieuws kwam, was dat Da Vinci's tekening van de vagina niet klopte. 'Pek's vrouw Truus en ik zagen het meteen: de vagina is geen diagonaal, maar veel meer verticaal. Dat is heel anders dan op alle bijsluiters van tampons en in alle plaatjes in voorlichtingsboekjes staat.'

Verder ontdekten de onderzoekers dat vrouwen ook zwellichamen hebben. 'Dat is later belangrijk gebleken bij operaties in het vaginaal gebied. Je moet dus op zo'n manier snijden dat je die zenuwbanen die daar lopen niet doorsnijdt. Dus naast dat dit onderzoek hilarisch was om te doen, heeft het ook nog belangrijke inzichten opgeleverd.'

Foto Arnaud Roelofs

De necrofiele eend veranderde mijn wereld

Een artikel van Ig Nobelprijswinnaar Kees Moeliker over een mannetjeseend die een dode soortgenoot verkraachte, groeide uit tot een uitgebreide collectie: de 'Necrophilia Files'. 'De eend was het topje van de ijsberg.'

'Hey, there's the duck guy!' roept een onbekende man als hij Kees Moeliker in 2003 op het podium bij Harvard ziet staan. Moeliker is dan in Massachusetts om de Ig Nobelprijs voor biologie op te halen voor zijn onderzoek naar necrofilie onder homoseksuele eenden, waarna hij door het leven gaat als 'de eendenman', een bijnaam die hij 'met trots draagt'.

'Het was een toevallige ontdekking', vertelt hij. 'Op 5 juni 1995 was ik aan het werk als conservator in het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam toen ik een luide klap tegen het raam van mijn kantoor hoorde. Aan dat soort geluiden was ik gewend, aangezien vogels wel vaker tegen de ruiten van het glazen gebouw vlogen. Maar deze keer was het een bijzonder luide klap. Ik keek uit het raam en zag een wilde eend plat op zijn buik onderaan de gevel liggen en op hetzelfde moment zag ik er een levende wilde eend naast. Dat mannetje begon onmiddellijk te paren met de dode, ook een mannetje.'

Moeliker pakte een stoel 'om van de schrik te bekomen'. 'Maar toen kwam ik in een soort registratiemodus, want ik wist: dit is iets bijzonders. Dit hadden mijn biologieleeraren me nooit verteld. Ik maakte foto's en notities. Zo'n 75 minuten hield ik het vol, evenals de eend want die was nog steeds niet klaar.'

Moeliker jaagt de eend weg en legt de dode in de vriezer. Zijn aantekeningen en foto's verdwijnen in een lade. 'Ik wist eigenlijk niet wat ik ermee aan moest. Er was geen literatuur voorhanden. Ik vertelde het weleens bij de koffie of op een verjaardag. Maar toen er een boek werd uitgebracht over homoseksualiteit onder dieren, besloot ik zes jaar later ook een korte wetenschappelijke publicatie te schrijven.'

Volgens Moeliker zijn er drie dingen nodig voor necrofiele gedrag

bij dieren: de dood moet plotseling zijn, in het paringsseizoen plaatsvinden en het dode dier moet in de juiste positie liggen. 'Als een dier sterft van ouderdom of van ziekte, zoekt het vaak een afgelegen plek, dus dan zijn ze lastig te vinden. Daarnaast zijn in het paringsseizoen de hormoonniveaus van deze vogels op hun piek, dus worden ze daar sneller door gedreven. En als de eend op zijn rug terecht was gekomen zou de levende eend niet getriggerd worden.'

Aangezien het onderwerp nogal niche is, werd Moelikers publicatie nauwelijks gelezen. Tot Ig Nobel-oprichter Marc Abrahams het artikel ontdekte. 'Ik kreeg te horen dat ik een prijs had gewonnen waar ik nog nooit van had gehoord. Maar ik had nog nooit wat gewonnen dus ik nam de prijs met liefde aan.' Hij stopte zijn opgezette eend in een Albert Heijn-tasje en vloog naar de Verenigde Staten. 'Dat heeft mijn leven veranderd. Ik ben uiteindelijk de hele wereld over gegaan met deze eend. Het onderzoek heeft wereldwijde aandacht gekregen. Het heeft dan ook alle ingrediënten: dood, seks en eenden. Ik bedoel: iedereen houdt van eenden.'

Sindsdien ontvangt hij van heinde en verre beelden van necrofiele dieren. 'De eend was het topje van de ijsberg. Het gebeurt onder duiven, kraaien, zelfs kleine vogels als vuurgoudhanen, maar ook onder zoodieren als dolfijnen en walvissen, en vooral onder kikkers en padden. In een wildcamera in Italië is zelfs een das betrapt op seksuele handelingen met een al ontbindend lichaam van een soortgenoot. En in alle gevallen is het een mannetje dat dit gedrag vertoont.'

Moeliker verzamelt alle beelden, die hij de 'Necrophilia Files' noemt. Zijn teller staat nu op dik honderd gewervelde diersoorten. 'Als een dier zich misdraagt op deze planeet, weet ik ervan.'

Ig Nobel in de Nobel: onderzoek dat je aan het lachen brengt en aan het denken zet, donderdag 11 juni, 15:30-17:30 uur, ticketprijs €15

Demonstratie in Den Haag om de 'Dwaze Moeders' te steunen, die aandacht vroegen voor alle vermisten van de Argentijnse junta, oktober, 1981

Gerechtigheid voor vrouwen kan vaak decennia duren

Geweld tegen vrouwen was een militaire tactiek in Latijns-Amerikaans conflicten, ook al werd het lang ontkend. 'Het was vaak onderdeel van een crimineel plan.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG
FOTO ANEFO/ROB BOGAERTS

Tijdens de Vuile Oorlog in Argentinië werden mensen uit vliegtuigen gegooid boven de Atlantische Oceaan, of opgesloten en gemarteld in detentiecentra. Kinderen die geboren werden van moeders in gevangenschap, werden weggehaald bij de moeders. Het is een greep uit de wandaden waar de junta (het militaire regime), die begon met de staatsgreep van Jorge Videla in 1976 en die eindigde in 1983, zich schuldig aan maakte.

Een nationale commissie schatte het aantal verdwenen mensen rond de negenduizend, mensenrechtenorganisaties denken dat het eerder rond de dertigduizend ligt. Personen van wie het vermoeden bestond dat ze links geïntereerd of politiek actief waren, liepen gevaar om te worden opgepakt en in het geheime detentie- en martelcentrum ESMA te belanden. In 2015 werd dat een museum en gedenkplaats voor de militaire dictatuur. Alleen: alle informatieksten bleken geschreven te zijn over mannen. Over de ervaringen van vrouwen werd met geen woord gerept. En dat terwijl ook zij tijdens hun gevangenschap slachtoffer waren van seksueel en reproductief geweld, misbruik en seksisme.

Na vragen van het publiek en activisten erkende het museum die blunder, vertelt promovendus Daniela Kravetz, die het ESMA in 2019 bezocht. Geweld tegen vrouwen was tijdens het maken van de tentoonstelling "vergeten". Het staat tragisch genoeg symbool voor de ervaringen van vrouwen in periodes van geweld. Kravetz werkte eerder als advocaat onder andere bij de Verenigde Naties en bij het Joegoslaviëtribunaal. Ze is gespecialiseerd in mensenrechten, gendergerelateerd geweld en toegang tot recht in conflict- en postconflictsituaties.

Voor haar PhD onderzocht ze geweld tegen vrouwen tijdens conflicten in Colombia, Peru, Argentinië, Guatemala en Chili en zag ze hoe dat pas na jaren of zelfs decennia in de rechtszaal belandde. 'Je kon zien hoeveel er was weggeglaten uit de officiële documentatie, en wat voor verschil het maakt om die stemmen en ervaringen toe te voegen.' In Argentinië werd nadat het regime omver was geworpen de hoogste leiding van de junta vervolgd tijdens de zogeheten *Trial of the Juntas*. 'De meesten werden veroordeeld. Maar die zaak richtte zich vooral op moord en ontvoering, en gerelateerde misdrijven zoals diefstal van eigendommen. Er was wel enig bewijs van verkrachtingen en gevangenneming, maar dat was geen belangrijk onderdeel. Pas latere rechtszaken toonden aan dat seksueel geweld tegen vrouwen vaak integraal onderdeel uitmaakte van het criminele plan van het regime om politieke oppositie te onderdrukken.'

Toen Carlos Menem in 1989 president van Argentinië werd, stopte de vervolging van de leden van de junta. 'Hij verleende amnestie aan velen van hen.' Onderzoeken en rechtszaken werden pas in 2005 hervat. 'Het begon met vermiste

personen. Daarna volgden kinderen die geboren waren terwijl hun moeders gevangen zaten en die waren ontvoerd of illegaal ter adoptie waren afgestaan door het leger.' Het duurde daarna nog zo'n vijf jaar voordat de eerste berechting voor seksueel geweld plaatsvond, dankzij landelijke richtlijnen van het Openbaar Ministerie. 'Daarin werd gezegd dat misdrijven van seksueel geweld tijdens de dictatuur, misdrijven tegen de menselijkheid waren. Daarmee was er geen belemmering of verjaringstermijn meer voor vervolging.' Het afgelopen decennium was Argentinië in de regio koploper in dit soort zaken. 'Het zijn vooral de slachtoffers, vaak bijgestaan door vrouwen- en mensenrechtenorganisaties en advocaten die gerechtigheid eisten. Ze bleven vaak decennialang achter de zaak staan.' Of dat succesvol blijft, is de vraag. De huidige regering zet weer stappen terug als het aankomt op verantwoordelijkheid nemen, zegt Kravetz. De Argentijnse overheid stopte dit jaar ook het grootste deel van de ESMA-financiering, waardoor er geen geld meer is voor conservators. Er is nu alleen nog een gedenkplaats over.

Ook elders in Latijns-Amerikaans krijgen vrouwen (langzaam) erkenning

In Colombia woedt al decennia lang een burgeroorlog tussen de regering, rechtse paramilitaire groeperingen, links-geïntereerde communistische guerrilla's en de drugsmafia. 'Het geweld tegen de bevolking is daar afschuwelijk geweest', zegt Daniela Kravetz. 'Colombia heeft een van de grootste aantallen interne vluchtelingen ter wereld, zo'n negen miljoen. Gezien de grote hoeveelheid misdaden kreeg seksueel geweld geen prioriteit. 'Soms kwam dat door te weinig expertise en middelen, of het werd gezien als een natuurlijke consequentie van de oorlog, in plaats van een bewuste strategie van de verschillende gewapende groepen. Maar Colombia heeft, mede dankzij vrouwenrechtenorganisaties, later grote vooruitgang geboekt als het gaat om het aanpakken van gendergerelateerde misdrijven.' Reproductief geweld en geweld tegen individuen vanwege hun seksuele geaardheid en genderidentiteit, worden nu wel gezien als tactieken in een conflict in plaats van als een gevolg van het conflict. 'Dat is vrij uniek.' In Peru zijn er juist tegenslagen. 'Onlangs heeft een nieuwe amnestiewet de voortzetting van rechtszaken over misdaden tegen de menselijkheid geblokkeerd.' En in Chili verandert de rechtsgang. 'Veel misdaden hebben zo lang geleden plaatsgevonden, dat de verdachte of het slachtoffer al overleden is. Dus de strategie verandert: buiten de rechtszaal gaat de zoektocht naar vermisten door, binnen de rechtszaal wordt er gevraagd om schadevergoeding.' 'De behoefte aan gerechtigheid voor slachtoffers is niet afgenomen', zegt Kravetz. 'Over de helie linie is publieke erkenning gekomen. Dat is, ongeacht of er strafrechtelijke vervolging heeft plaatsgevonden of niet, vaak net zo belangrijk voor de slachtoffers.'

Geacht bestuur: gebouwen zijn niet belangrijker dan wetenschap(pers)

Eerst worden wetenschappers weggejaagd, vervolgens klaagt het college van bestuur over lage bezetting. Zo'n perverse redenering die oorzaak en gevolg omdraait, mag het beleid over werkplekken niet bepalen, waarschuwen **Remco Breuker** en **David Henley**.

Het college van bestuur geeft aan dat er bij de voorziening van werkruimte op de campus voortaan niet meer zal worden gekeken naar de behoeftes van de staf, maar enkel naar de reeds aanwezige voorraad aan werkplekken en -ruimtes, waar het personeel zich naar zal moeten schikken. Dit gaat ten koste van de kwaliteit en kwantiteit van ons werk en van ons werkplezier. Maar wat ons meer steekt is de wijze waarop gedane beloftes en toezeggingen door de afdeling vastgoed en het college van bestuur weer worden verbroken.

Met deze maatregel draait het college de normale prioriteiten van een universiteit namelijk radicaal om. In het verleden diende beleid ten opzichte van zaken als huisvesting ter ondersteuning van de activiteiten van de staf, en daarmee ter ondersteuning van de kernfuncties (onderwijs en onderzoek) van de instelling. Nu wordt de vorm (huisvesting) leidend en de functie (onderwijs en onderzoek) ondergeschikt. Aanleiding voor deze revolutie, volgens vice-collegevoorzitter Timo Kos, zijn de hoge kosten van onze gebouwen en de constatering dat de bezettingsgraad ervan laag is.

Dit is een gotspe. De nieuwbouw zou de kosten drastisch hebben moeten verlagen – en de bezettingsgraad hebben moeten verhogen. Dat is ons althans consequent voorgelaten. Het college van bestuur (in de vorige bezetting) is bovendien uitgebreid uitgelegd dat het door de strot duwen van niet-passende werkruimtes de bezettingsgraad drastisch zou verlagen, omdat medewerkers de rust, de ruimte, de faciliteiten of de boeken simpelweg ontberen om hun boeken en artikelen op de universiteit te schrijven. Een groot deel van de zogenaamde onderbezetting komt dus doordat recente universitaire bouwprojecten, zoals het Herta Mohrgebouw in Leiden en het Wijnhavengebouw in Den Haag, niet of nauwelijks werkruimtes bieden die geschikt zijn voor gebruik door het wetenschappelijk personeel. Wetenschappers willen stilte, privacy, een bureau, boeken, en een plek voor ontmoetingen met studenten en collega's.

Kortom, een eigen kamertje, hoe klein ook. In plaats daarvan krijgen ze hooguit een computertafeltje in een grotere, gedeelde kamer met doorkijkvensters en weinig boekenkasten, terwijl ze voor afspraken vooraf een aparte zaal moeten reserveren. De universiteit hanteert met andere woorden een verjaag-beleid dat de bezettingsgraad laag houdt. En hieruit trekken onze managers, zoals Timo Kos, dan vervolgens de funeste conclusie dat de staf het met nog minder werkruimte kan en moet doen. Dat is een perverse redenering waarin oorzaak en gevolg omgedraaid zijn. En betekent dit dat gedane beloftes (over werkbaarheid, hogere bezettingsgraad en lagere kosten) onbestraft gebroken kunnen worden met de constatering dat het vorige college weg is? Ons dunkt het dat de bestuurlijke verantwoordelijk-

Foto Taco van der Eb

heid voor het huisvestingsbeleid gewoon is overgegaan op het huidige bestuur.

De vicieuze cirkel van ongeschikte werkplekken en afwezigheid van personeel is niet primair ontstaan door gebrek aan ruimte of geld, maar door de verkeerde prioriteiten van bestuurders en beleidsmakers. Zowel in Leiden als in Den Haag is intussen géén veel ruimte en geld verspild aan frivoliteiten als atria, zittrappen, coffee bars, 'ontmoetingsplekken' en peperdure, ridicul uitzienende design-anglampen. Dit zijn zaken die met de functies van een universiteit niets van doen hebben.

Voor de gevolgen van verslechterde fysieke werkomstandigheden is herhaaldelijk gewaarschuwd door de staf. In 2023 ondertekenden 103 leden van het Leiden Institute for Area Studies – bijna het voltallige academische personeel – een protestbrief aan toenmalige rector Hester Bijl tegen het herhuisvestingsplan voor hun instituut in het Herta Mohrgebouw. Als bijlage stuurden ze de resultaten mee van een personeelsenquête waaruit bleek dat van de 97 respondenten slechts acht voorstander waren van het plan, terwijl een grote meerderheid het simpelweg 'onaanvaardbaar' vond. Hun protest werd genegeerd, maar recent wetenschappelijk onderzoek bevestigt hun gelijk. Dat goede werkruimtes geld kosten en dus niet leeg en onbenut mogen staan, is uiteraard waar. Dat een deel van

'De vicieuze cirkel van ongeschikte werkplekken en afwezigheid is geen "cultuurprobleem" maar een vertrouwensprobleem'

het (zij het steeds slinkende) aantal medewerkers dat nog wel een behoorlijke werkkamer op campus heeft, daar te weinig gebruik van maakt, kan helaas ook kloppen – dat krijgje van een slecht passend werkplekkenbeleid. Hier is echter een vrij simpele oplossing voor, die ook herhaaldelijk doch tevergeefs is voorgesteld: koppel het gebruik van een éénpersoonskamer aan een minimum aantal dagen aanwezigheid. Medewerkers die zich niet aan zo'n plicht willen onderwerpen, hoeven dat niet te doen,

maar krijgen dan slechts een meer eenvoudige werkplek in een gedeelde ruimte. Met zo'n evenwichtige regeling wordt de fysieke aanwezigheid van de wetenschappelijke staf aangemoedigd, zonder dat er een algemene aanwezigheidsplicht hoeft te komen, waarvan weinig medewerkers voorstander zijn. En zo worden medewerkers ook niet opnieuw op kosten gejaagd om hun thuiswerkplek naar behoren te ontlasten.

Timo Kos wijt de lage bezetting van onze gebouwen aan een 'cultuurprobleem' onder de staf. Onze universiteit heeft echter last van een vertrouwens- en verbrokenbeloftenprobleem. Als er één nuttig gegeven voortgekomen is uit het hopeloze 'werkbelevingsonderzoek' van vorig jaar, dan is het dat ons vertrouwen in de organisatie – lees: de leiding – van de Universiteit Leiden schrikbarend laag is. Laat het college dat vertrouwen proberen te herwinnen door de kwestie van huisvesting op een andere manier aan te pakken dan het nu van plan is. En laat de leden van de universiteitsraad hun ruggengraat tonen door niet in te stemmen met plannen die de reeds gapende kloof tussen de medewerkers en het bestuur nog onverbruggelijker maken.

Remco Breuker is hoogleraar Koreastudies / **David Henley** is hoogleraar Contemporaine Indonesiëstudies

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 7 leerlingen. Groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs:** *Nederlands, brugklas. *Wiskunde, Nederlands, economie, 4 havo. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs. ***Alphen aan den Rijn**, twee leerlingen basisonderwijs. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoo-men@owwleiden.nl.

Inloopconcert door TRIO de Mast, van Delft, Sallama. **Maandag 15 juni**, 13.00 uur tot 13.30 uur, **Academiegebouw. Toegang gratis.**

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, |+31 (0)23-574745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl of weekbladmare@protonmail.com
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 5.000

Hoofredactie:

Frank Provoost:
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie:

Vincent Bongers
v.bongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan
m.w.svan.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Eise van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Valérie Krah (stagiair)
Lisanne van Veenen (stagiair)

Medewerkers:

Emiel Beinema | Lente van den Berg | Lisa Boshuizen | Remco Breuker | Tirza de Graaf | Lorenzo Gerritsen | Mathijs de Jong | Emma van Kalmthout | Henrik Laban | Zahra Menguellati | Marieke Nolten | Anna Schaafsma

Art direction en vormgeving:

Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl
Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan
Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties: Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, Telefoon 023 – 574 47 45, E-mail sales@bureauvanvliet.com bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad:

Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Annemarie Drahmänn | Nour Eldin Emarā | Rosanne Hertzberger | Hermelijn Smits

CULTUUR

Klikspaan, wie kent hem nog?

Alexander Ver Huell tekende onder het pseudoniem O. Verbalby bij Klikspaans werk. Op deze pagina twee andere prentjes met studenten in een rijtuig: 'Naar de promotiepartij' (boven) en 'En terug'

Wat is de literaire erfenis van *Studenten-Typen*, het boek dat Klikspaan (pseudoniem van Johannes Kneppelhout) 185 jaar geleden schreef? Spreken zijn typeringen van ‘klaplopers’ en ‘beestenlevens’ nog tot de verbeelding of zijn ze hopeloos verouderd? ‘Ik wilde het Academische koornveld wieden.’

DOOR HENRIK LABAN

De Klikspaanweg verradt veel stereotypen over het studentenleven, behalve de studentenschrijver naar wie de weg ooit is vernoemd. Nergens tussen de rommelige swapfietsenhoop of het gemeentelijk plantsoen is een overblijfsel te bekennen van de man die in de negentiende eeuw beroemd werd met zijn verhalen over het toenmalige studentenleven. Zelfs zijn straatnaambord is spoorloos verdwenen en heeft wellicht een andere bestemming gekregen als nachtbrakerstroofe in een van de nabije studentenkamers. Volgens buurtbewoners ‘verdwijnt’ het regelmatig. ‘Ik ben zijn naam nu even kwijt, maar dat is toch die man van het standbeeld bij de ingang van de straat?’, antwoordt een aarzelende flatbewoner die zich naar de sportschool snelt. Net voordat hij rechts de Haagweg op fiets, wijst hij nog vanuit de verte opgewekt naar het grote standbeeld van Piet Paaltjens, het pseudoniem van François Haverschmidt, een andere Leidse schrijver uit de negentiende eeuw.

De verwarring is begrijpelijk, maar noodlottig. Hoewel Klikspaan en Piet Paaltjens allebei als Minervanen over het Leidse studentenleven schreven, overschaduwet Paaltjens met zijn immer tot de verbeelding sprekend tragikomische gedichten, aangrijpend suïcidale levenseinde en respectabele zichtbaarheid in de publieke ruimte de nagalende inkt van Klikspaan. Paaltjens heeft in Leiden een gevelsteen, drie muurgedichten, een standbeeld én een portret. Marita Mathijssen werkt momenteel aan een biografie over hem. Over Klikspaan bestaat enkel een wetenschappelijke editie van vierentwintig jaar terug en een kleine gedenksteen bij zijn huis.

Weten de huidige Minervanen nog wie hij was? ‘Voordat jij aanschoof kende ik hem alleen van de Klikspaanweg en van het kinderrijmpje “Klikspaan, boterspaan, je mag niet door mijn straatje gaan”,’ bekent voorzitter Douwe Rutgers, terwijl hij een pot koffie leegschenkt in een paar wijnglazen.

‘Paaltjens wordt nog weleens geciteerd tijdens officiële gelegenheden, maar verder is er binnen de vereniging weinig dat aan Klikspaan herinnert, geen plakkaat of commissie. Toch kan ik gerust stellen dat zijn geest van ironie in samspraak met maatschappijkritiek sterk voortleeft in onze gezamenlijke rituelen en onze vormingsidealen. Klikspaans studenttypen zijn daarin een uitstekend voorbeeld.’

Klikspaan was het pseudoniem van Johannes Kneppelhout (1814-1885), een geboren Leidenaar en oudste zoon uit een schatrijk gezin, woonachtig bij zijn ouders aan het imposante Rapenburg 65. Daar hangt nog steeds een bescheiden gedenksteen die herinnert aan zijn literaire erfenis: *Studentenschetsen (1839-1844)*, een liggige verzamelbundel vertellingen over zijn studententijd en het universitaire leven van toen.

Hij was hiermee de allereerste in de Nederlandse literatuur die controversele *gossip stories* naar buiten bracht, verklikte, over een geïsoleerd elitenetwerk van ongeveer vijfhonderd studenten en dertig hoogleraren en

had daarbij een louterend doel voor ogen: ‘Ik wilde het Academische koornveld wieden, en wierp het onkruid op den grooten weg opdat een iegelijk het vertrappen zou.’

Klikspaan becommentarieert in *Studentenschetsen* als gewezen rechtenstudent onomwonden alle facetten van de zogeheten ‘Leidsche Hoogeschool’, van het plichtmatige theedrinken met professoren tot en met de onuitstaanbare luiheid van sommige studenten die ‘eene soort van planten- of liever beestenleven’ leiden. Hijzelf heeft zijn studie nooit hoeven afronden en kon zich vanuit een welgestelde positie dus ongehinderd wijden aan zijn literaire aspiraties. Hij maakte voor het eerst furore in 1841 met *Studenten-Typen*, een reeks algemene karakterschilderingen van de soorten studenten die op de universiteit rondliepen. Deze typen beoogden een hoger doel dan koddige karikaturen, maar volgden de destijds in zwang zijnde ideeën van de literaire fysiologie, waarbij personages niet zozeer een eigen karakter hadden, maar meer een belichaming waren van bepaalde eigenschappen van een sociale groep volgens een quasiwetenschappelijke classificatie.

Klikspaans beroemdste typen zijn ‘Bivalva’, ‘De klaplooper’, ‘De hoveling’ en ‘Flanor’, maar de raadselachtige namen tezamen met het modieuze genre van weleer doen vrezen dat ze geen eeuwig leven beschoren zijn.

In de archiefkamer bij Minerva legt archivaris Julius Budding een zorgvuldig geconserveerde editie van *Studenten-Typen* op tafel. De vergeelde pagina’s vallen open bij de moraliserende slotpassage uit ‘Flanor’ waarin Klikspaan de buitensporige afstraffing van studentestreken aan de kaak stelt: die zouden iedere dader levenslang als een veroordeling achtervolgen en carrièrekansen vernietigen, omdat ‘eene losse Studentengrap, die niets meer om het lijf had, hem als eene schandvlek aankleeft’. Als Rutgers hoort wat er op de vergeelde pagina staat, veert hij op. ‘Dit is nu nog steeds zo, en het is misschien zelfs erger geworden’, reageert hij zichtbaar geroerd. ‘Uiteraard dient grensoverschrijdend gedrag te allen tijde afgekeurd en bestraft te worden en daar zet ik me ook voor in, maar een neveneffect van alle intensieve media-aandacht is een verlamdende prestatiedruk en mentale problematiek bij onze leden. Het is fascinerend dat Klikspaan hier destijds al mee te maken kreeg en zo nadrukkelijk stelling inneemt.’

En zo zijn er nog wel meer actuele thema’s in Klikspaans werk, zoals de verachting van het nakende burgerschap en de studententijd als jaren van ‘gulden vrijheid’. Klikspaan drijft in zijn type ‘De student-auteur’, een student die met alle geweld schrijver wil worden, een absolute wig tussen de studentenwereld en de maatschappij. Zo wil een student volgens hem ‘niets van de buitenwereld weten, hij ontkent en ontvlucht ze, snijdt er zich op alle mogelijke wijzen van af, sluit zich op in het geluk zijner jeugd en onbezorgdheid zijner studiejaren’. Deze lachwekkende beschrijving komt echter dichterbij de werkelijkheid dan je zou vermoeden, als je de maat-

schappelijk status van de negentiende-eeuwse studentenpopulatie in ogenschouw neemt.

‘Studenten voelden zich min of meer boven de wet verheven en onttrokken zich aan de regels van de burgerlijke samenleving’, vertelt emeritus hoogleraar Nederlandse literatuur Olf Praamstra in zijn huiskamer boven dampende koffie, ditmaal niet in wijnglazen maar in mokken. ‘Ze gaven zich over aan drankmisbruik, liepen ’s nachts lallend over straat, sloegen de straatverlichting kapot, schroefden bellen van de deuren, gooiden ruiten in, vochten met nachtwakers en schoffeerden iedereen die geen student was.’

Praamstra werkte jarenlang aan de omvangrijke wetenschappelijke editie van *Studentenschetsen* uit 2002, maar heeft daarna niet meer naar Klikspaans werk omgekeken. ‘Het was zo’n andere tijd. Vanuit onze tijd is het heel beperkt perspectief. Het is een mannenwereld voor een aantal rijke, bevoorrechte jongens.’ Het is inderdaad tenenkrommend hoe viriel en denigrerend Klikspaan soms schrijft over vrouwen, die hij dikwijls neerzet als willoze lustobjecten die zo voor het oprapen liggen. Des te opvallender is dat dit het meest ostentatief gebeurt in het enige type waar de hele seculaire literatuur en Klikspaan zelf ronduit lovend over zijn: ‘Flanor’. Terwijl deze ‘goeden vent’ langs het Rapenbrug dreuntelt, bepotelt hij elk ‘vlindertje’ dat hij tegenkomt. Tweemaal randt hij een vrouw aan die zich hevig verzet en hem de huid vol scheldt, maar de doorgaans moraliserende Klikspaan zwijgt als het graf en laat Flanor zijn gang gaan.

De dubieuze tolerantie tegenover zulk wangedrag heeft volgens Praamstra opnieuw alles te maken met de schijnbaar bovenwettelijke status van de negentiende-eeuwse studenten, die als prinsjes door de Leidse straten paradeerden.

‘Het was een mannenwereld voor rijke, bevoorrechte jongens’

‘Toonaangevend was bijvoorbeeld de diesviering. Op die avond trokken ze met fakkels en muziek door de straten, aangegaapt door het volk, waarvan overigens verwacht werd dat ze uit respect het hoofd zo ontbloten. Wie zijn pet niet snel genoeg afnam, kon onder de kreet “petten af” een tik met de wandelstok krijgen. Een rotanwandelstok hoorde tot de standaarduitrusting van elke student.’

Desondanks vindt Praamstra Klikspaan nog steeds van betekenis. ‘Hoezeer het ook van onze tijd mag verschillen, toch kun je zijn *Studenten-Typen* blijven lezen omwille van de herkenbare studentenpersonages, zoals iemand die uiteindelijk flopt, of bij zijn ouders thuis woont, of altijd op de zak van iemand anders teert.’ Wie zich daaraan wil wagen, moet genoeg leeslust hebben om zich door Klikspaans wijdlopiege kronkelzinnen heen te slaan, want zijn exuberante schrijfstijl is weinig leesbaar. Zoals een neerlandicus al eens opmerkte tijdens het eeuwfeest van *Student-Typen* is hij ‘te heftig in zijn uitdrukkingen; zijn kleuren zijn fel rood, fel geel, pikzwart. In zijn ijver om indruk te maken werkt hij met sterke tegenstellingen’.

De verdwijning van Klikspaans straatnaambord is wellicht een profetisch teken: hoezeer hij ook literair werd geprezen, uiteindelijk is zijn magnum opus voorbestemd om als historisch hebbedingetje in een woonkamer, bibliotheek of Minerva-archief te verstoffen. Maar ook het belang daarvan mogen we niet onderschatten. De recent overleden neerlandicus Peter van Zonneveld verwoordt het treffend in het gedicht ‘De zwarte tijd’, een hommage aan Kneppelhout uit zijn postume dichtbundel *Sonnetten en kwatrijnen*: ‘Behoud iets van vroeger in zuivere staat / Dan blijft het verleden, hoe ver ook, nabij.’

‘In deze winkel werken voelt therapeutisch’

DOOR ANNA SCHAAFSMA
FOTO MARC DE HAAN

Je werkt bij interieurwinkel Studio Alter aan de Nieuwe Rijn. Hoe ben je hier terechtgekomen?

‘Ik ben gewoon binnengelopen en heb gevraagd of ik er mocht komen werken. De eigenaresse, Lin, zei dat ik alles maar even op de mail moest zetten, maar daarna hoorde ik niks meer. En ik had écht een baantje nodig, want ik ben best skeer, haha.

‘Toen ben ik naar het bijbehorende kantoor in de buurt van de winkel gelopen, waar ik een koffietje met Lin dronk. Dat was heel gezellig. Ze vertelde me alles over de winkel en ik vertelde dat ik jour-

nalistiek studeer in Leiden en veel met social media bezig ben. Daar wilde ik me ook graag mee bezighouden. Zo is het begonnen.’

Waarom wilde je juist hier werken?

‘Ik houd heel erg van mooie spullen. Omdat ik zelf student ben en het allemaal niet kan betalen, dacht ik: misschien word ik al geïnspireerd als ik er gewoon tussen sta. Alles wat hier wordt verkocht, heeft een tijdloze stijl. Daarnaast wilde ik ook leren hoe het is om in een winkel te werken, en uiteindelijk ook een beetje hoe het is om een win-

kel te hebben. Die kant van het bedrijfsleven vind ik interessant en waardevol om te leren kennen.’

Wat vind je het leukst aan je werk?

‘Er staan ontzettend mooie spullen, maar het licht is niet altijd even fotogeniek. Omdat ik me ook bezighoud met sociale media, is het soms een uitdaging om alles goed online te krijgen. Ik maak video's en content. Social media is niet per se iets waarin ik later verder wil, maar ik denk wel dat het een handige tool is om te beheersen.

‘De stijl in de winkel is erg Scandinavisch: rustig en tijdloos. Daardoor voelt werken hier bijna therapeutisch. Mensen druppelen heel de dag door binnen en er hangt een fijne, ontspannen sfeer. Ik ga altijd met een goed gevoel naar huis.’

Heb je bepaalde verkoopskills?

‘Ik denk dat je mensen niet moet overtuigen om iets te kopen. Je moet ze vooral helpen en adviseren. Het heeft geen zin om meteen op iemand af te stappen met: “Waar kan ik u mee helpen?” Ik geef mensen liever de ruimte om rustig rond te kijken. Natuurlijk observeer ik wel een beetje. Als iemand ergens langer bij blijft staan, zeg ik soms: “Dat is ook mijn favoriet” of “Leuk is-ie hè?”. Maar je wil niet pushen. Dat past ook helemaal niet bij de winkel. We vinden het juist fijn als mensen de tijd nemen om over een aankoop na te denken.’

Als je één ding gratis mee naar huis zou mogen nemen, wat zou het dan zijn?

‘Er is een zonnebril van Chimi die ik zo gaaf vind. Studio Alter heeft echt prachtige schilderijen. Als ik later grote mensen-geld heb, koop ik misschien zo'n kunstwerk. Maar nu ben ik als student daar helaas nog te arm voor.’

COLUMN | ZAHRA MENGUELLATI

Waarom je mij niet meer terugziet in de Leidse collegebanken

In mijn allereerste column legde ik uit dat ik me als middelbare scholier had voorgenomen niet naar de Leiden te gaan, omdat ik het ‘te kakkerig’ vond.

Vanwege de studie International Studies in Den Haag, ging ik toch. Heb ik daar spijt van?

Nee, absoluut niet. Ik ben me gaan realiseren dat er met de studentencultuur over het algemeen niet veel mis is. Zuipen op domibo's, meer afko's, de kakker-erw, het is misschien niet helemaal mijn ding, maar het is ook gewoon de jongerencultuur. *The kids are all right.*

Bovendien heeft mijn studie de wereld voor mij geopend. Het was voor het grootste deel geweldig. Ik heb kennis(sen) van onschatbare waarde opgedaan. Van eerbiedwaardige docenten leerde ik over democratieën, interculturele communicatie, religies, dekoloniale perspectieven en nog veel meer. En ik maakte vrienden voor het leven, van over de hele wereld. Ik zou

eenieder die ook zo'n onverzadigbare nieuwsgierigheid heeft International Studies aanraden. Maar...

...hoewel ik dus geen spijt heb van mijn keuze, zal je mij niet terugzien in Leidse collegebanken.

Eind april kwam naar buiten dat er bij mijn studievereniging BASIS een cultuur van angst en wantrouwen heerst. Ik herkende dit wel, maar de reden dat het me eerder niet was opgevallen is omdat ik zo'n cultuur in de hele universiteit terugzie.

Mijn huisgenoot vertelde me dat ze voor haar eerste essay een 1 kreeg, omdat ze nog niet wist hoe ze goed moest citeren. Ze moest naar Leiden komen en in een lange rij staan voor de examencommissie, waar ze haar eerste en laagste cijfer ooit toebedeeld kreeg. Waarom hanteert de universiteit zulke academische afschrikmethoden?

Eerder schreef ik over registratiesystemen die studenten niet het voordeel van de twijfel gunnen. Zelf moest ik hierdoor een economisch vak opnieuw starten terwijl ik een minor van mijn tweede keus deed. Ik was niet goed ingeschreven voor het hertentamen, waardoor het niet mocht worden nagekeken. Tijdens het inschrijven voor mijn droomminor in Marokko werd ik van de website gegooid. De minor zat al vol en ik moest achter aan de wachtlijst plaatsnemen, terwijl mij meermaals was verteld dat de minor niet populair was en dat ik me geen zorgen moest maken dat ik geen plek zou krijgen.

Na mijn economievak drie weken te hebben gevolgd, kreeg ik een mail dat het tentamen alsnog was nagekeken. Ik had een 8,3. Ik had gewild dat me vanaf het begin coullance was gegund in plaats van wantrouwen.

Ik weet dat ik niet de enige ben met zulke verhalen. Bureaucratische systemen verpestten mijn vertrouwen in het inlevingsvermogen. Dan ben ik nog niet begonnen over de Palestina-demonstraties waarbij beveiligers studenten achtervolgden, in de gaten hielden of politie en me op hen afstuurden. Of de strenge veiligheidsmaatregelen die ik tweeënhalve jaar lang heb meegemaakt, omdat een verdwaalde Arabisch sprekende man per ongeluk de campus was binnengelopen.

Natuurlijk wil ik zo'n grote universiteit vol goede mensen niet wegzetten als een kwaadaardig instituut. Maar alle aanvaringen met de universitaire bureaucratie hebben bij mij te veel stress en wantrouwen veroorzaakt.

Ik ga International Studies missen, maar ik kom niet terug naar de Universiteit Leiden.

Zahra Menguellati is student International Studies. Dit is haar laatste Mare-column die hopelijk nog voor de zomer via het nieuwe administratiesysteem Bas Insite wordt betaald (zie: stress over universitaire bureaucratie)

‘Waarom hanteert de universiteit zulke afschrikmethoden?’